

Posudek

Denisa Dušková: *Postavení a činnost státní a skryté církve v Československu v letech 1968-1989.* Bakalářská práce, strojopis. Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, Praha 2018, 64 s.

Práce Denisy Duškové mapuje činnost skryté církve v období tzv. normalizace. Jde o téma v naší historiografii doposud nedostatečně zpracované, proto je třeba uvítat, že se autorka rozhodla přispět k jeho objasnění.

Jak sama autorka říká hned v úvodu, materiály týkající se tajné církve, zejména materiál církevní provenience, nejsou doposud v dostatečné míře zpřístupněny. Při pátrání po aktivitách tajné církve je možné podle autorky částečně využít výslechové protokoly StB se zadrženými aktivisty podzemní církve, i když ty jsou neúplné a samozřejmě jednostranné. V úvodu práce autorka také hodnotí dosavadní práci na poli bádání o skryté církvi. Konstatuje, že dosavadní práce (pokud jde o církve v komunistickém období) se týkají především postavení legálně působících církví, především římsko-katolické církve. Tomuto tématu bylo věnováno více prací a věnují se mu také církevní historici. Práce o podzemní církvi jsou ojedinělé.

Ve vlastním textu autorka nejprve podává výklad o postavení církví po roce 1948. Popisuje jednotlivé akce státu především proti římsko-katolické církvi. Tyto akce jsou dostatečně známé a není třeba je na tomto místě reprodukovat. Autorka dále popisuje období uvolnění v roce 1969, kdy se zdálo, že bude nalezen nový *modus vivendi* mezi státem a církvemi, především pak mezi státem a nejsilnější církví v Československu, církví římsko-katolickou. Přechází pak kontinuálně k problematice postavení církví (a opět především římsko-katolické církve) v období normalizace. Pozornost věnuje autorka i vztahu Československa s Vatikánem ve vazbě na postavení římsko-katolické církve u nás. Denisa Dušková končí kapitolu o postavení oficiální církve výkladem o osmdesátých letech, kdy dochází v souvislosti se všeobecným nárůstem opozičních aktivit proti režimu v rámci akce desetiletí církevní obnovy k aktivizaci věřících.

Jádro práce je v kapitole o skryté církvi (kap. 5). Autorka nejprve vysvětluje, co to vlastně skrytá církev je. Zjišťuje, že nejde o jednu homogenní společnost, ale o řadu různých skupin a společenství, která pracovala většinou nezávisle na sobě. V těchto společenstvích se rozvíjel

duchovní, náboženský život. Tajná církev byla jakýmsi doplněním zjevně působící římsko-katolické církve v době, kdy tato nemohla plně své aktivity rozvíjet.

Další samostatná kapitola je věnována osobnosti Felixe M. Davidka, duchovního a později biskupa tajné církve, a společenství *koinótés*. Autorka podává celkem podrobně Davidkův životopis od studia v diecézním semináři za války, přes vysvěcení na kněze a budování okruhu svých příznivců až po jeho zatčení a následné odsouzení za velezradu v roce 1952 a jeho amnestování v roce 1960. Po návratu pak obnovil malé společenství kněží a laiků, kde byli také tajně vzděláváni příští kněží. Tím byl položen základ hnutí *Koinótés* (společenství). Společenství, které působilo tajně a pořádalo tajné bohoslužby a různé přednášky a semináře, které Davídek vedl. *Koinótés* se později rozdělilo na další samostatně působící skupiny.

Koinótés mělo problém s vysvěcením svých kandidátů kněžství, protože kněžské svěcení může udělit jen biskup. Zpočátku byli tajně vzdělávání kněží svěceni biskupy v NDR nebo v Polsku, avšak protože ne každý měl s politických důvodů a s ohledem na svou minulost možnost do těchto zemí vycestovat, objevila se otázka svěcení vlastními tajnými biskupy. Ty ale může jmenovat a světit jen papež. S ohledem na politickou situaci udělil papež Pius XII. biskupům v Československu tzv. mexické fakulty, kterými mohli tajně světit za jistých podmínek i biskupy s výhradou dodatečného schválení papežem. Tímto způsobem se snažil dosáhnout biskupského svěcení i Felix Davídek, což se mu však dlouho nedařilo. Nakonec byl v roce 1967 tajně vysvěcen tajným biskupem Janem Blahou, který však tím překročil své pravomoci, protože sám v té době světit biskupy nesměl. Davídek potom tajně vysvětil větší počet kněží. Ačkoliv Vatikán poté, co vyšlo najevo jeho problematické vysvěcení biskupem, Davidkovi další svěcení zakázal, Davídek v něm pokračoval. Aby mohli být vysvěceni i ženatí muži, sáhl Davídek k neobvyklému kroku: požádal slovenského řecko-katolického biskupa Jána Eugena Kočiše, aby kandidáty vysvětil v západním i byzantském východním (tj., řeckokatolickém) ritu, čímž obešel celibát kněží, neboť řecko-katolická církev svěcení ženatých mužů dovoluje.

Rozkol v hnutí *koinótés* způsobilo Davidkovo rozhodnutí světit i ženy, což kanonické právo nedovoluje. Proti Davidkovi vystoupila opozice vedená tajným biskupem Bedřichem Provazníkem. O Davidkově činnosti se dozvěděli v sedmdesátých letech v Římě, kde se jeho postup neseťkal s pochopením. Vatikán znovu zakázal Davidkovi světit, avšak ten zákaz nerespektoval. Autorka se dále věnuje složitému vztahu Davidka a StB. V jejich spisech je totiž Davídek veden jako spolupracovník, byť obsah a rozsah této spolupráce je nejasný. V

osmdesátých letech Davídek ustoupil do pozadí a jeho aktivity převzal tajně vysvěcený řeckokatolický kněz Fridolín Zahradník.

Závěr poslední kapitoly se týká pokusů oficiální církve o začlenění tajně vysvěcených kněží do pastorace, což nebylo vždy jednoduché, protože ne vždy bylo možné prokázat, kdy a jak byl takový kněz vysvěcen a zda byl vysvěcen v souladu s kanonickým právem.

Práce je napsána se znalostí věci, text kazí některé slovní lapy, např. na s. 19 je třikrát omylem uvedeno „protestantská církev“ místo „pravoslavná církev“. Práce by si zasloužila více péče po stránce stylistické.

Přes tyto vady považuji práci za přínosnou a doporučuji ji k obhajobě. Navrhuji hodnocení stupněm „velmi dobře“.

V Praze, dne 24. května 2018

